

Ankom: 2025-06-03 Ärende: VA.2025.53 Handling: 733018

Nödvattenplan

Gnesta kommun

Beslutsinstans	Kommunfullmäktige
Beslutad	2025-06-03
Senast reviderad	-
Giltig till	Tills vidare
Dokumentansvarig	Kommunstyrelsen
Diarienummer	VA.2025.53

GNESTA
KOMMUN

Innehållsförteckning

Nödvattenplan för Gnesta kommun	3
Inledning	3
Syfte och mål	3
Omfattning	4
Riskanalys och sårbarhetsbedömning	4
Roller och ansvar	5
Intern ansvarsfördelning vid störning	6
Störningar i vattenförsörjningen	7
Nödvattenförsörjning – aktivering, prioriteringar, kapacitet och resurser .	8
Information till allmänheten	9
Övning och uppföljning	10

Nödvattenplan för Gnesta kommun

Inledning

Rent dricksvatten är en av de mest avgörande resurserna i samhället. Om tillgången på dricksvatten skulle brista, skulle hela samhället drabbas. Det påverkar inte bara invånarna utan även samhällsviktig verksamhet och näringslivet. Dricksvatten betraktas som en samhällsviktig resurs, vilket betyder att det är kritiskt att samhället har förmågan att säkerställa tillgången även under extraordinära omständigheter när vanliga leveranser inte är möjliga.

Vid driftstopp eller störningar är tillgång till nödvatten avgörande. Därför är planering för nödvatten en central del av samhällets krisberedskap. Syftet med sådan planering är att minimera konsekvenserna av eventuella störningar i dricksvattenförsörjningen och säkerställa att samhället kan fortsätta fungera så smidigt som möjligt.

Nödvatten

Nödvatten definieras som dricksvatten som tillhandahålls på annat sätt än via det ordinarie ledningsnätet. Begreppet antyder att det rör sig om en situation som medför någon form av samhällsstörning. I en sådan situation begränsas prioriteringarna till de som är relevanta för placeringen av nödvattentankar.

Nödvattenplan

Nödvattenplanen fungerar som ett ramverk för Gnesta kommuns planering av nödvatten. Planen syftar till att fastställa och tydliggöra viktiga principer och riktlinjer för hur kommunen ska hantera nödvattensituationer. Verksamheter ansvarar för att ha egna rutiner för hur ett avbrott i vattenförsörjningen ska hanteras. Kommunens VA-enhet ansvarar för att ha detaljerade rutiner kopplat till denna nödvattenplan. Dessa rutiner behöver anpassas efter lokala förutsättningar och behov.

Lagstiftning

Vid planering för nödvatten och vid prioriteringar under en nödvattensituation är det framför allt Vattentjänstlagen (2006:412) och Lagen om extraordinära händelser i fredstid (2006:544) som är mest relevanta. Även Kommunallagen (1991:900 och 2017:275) är central, då den fastställer de grundläggande ramarna för kommunens befogenheter och ansvar. Utöver dessa lagar fungerar också kommunens föreskrift om användningen av den allmänna VA-anläggningen som ett viktigt styrdokument för reglering av vattendistribution.

Planen uppfyller de krav som ställs enligt lag och föreskrifter, inklusive Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (LIVSFS 2022:12) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps riktlinjer.

Syfte och mål

Syftet med nödvattenplanen är att tydliggöra ansvarsfördelning och beslutsmandat vid situationer där nödvattenförsörjning krävs. Planen ska även fungera som en gemensam

Dokumentnamn	Nödvattenplan
Ämne	Gnesta kommun
Beslutsinstans	Kommunfullmäktige

grund för hur nödvattenförsörjningen ska hanteras inom Gnesta kommun, så att berörda aktörer agerar samordnat och effektivt vid en kris eller störning samt att tillse tillgång till dricksvatten för Gnesta kommuns invånare och samhällsviktiga verksamheter vid ett avbrott i den ordinarie vattenförsörjningen. Planen uppfyller de krav som ställs enligt lag och föreskrifter, inklusive Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (LIVSFS 2022:12) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps riktlinjer.

Mål:

- Konsumenten ska ha tillgång till minst 5 liter/person och dygn för överlevnad.
- Vid allvarlig kris i fred, som varar 3-10 dagar, är lägsta acceptabla försörjningsnivå 15 liter/person och dygn.
- Vid en allvarlig långvarig kris ska konsumenterna ha tillgång till 50 liter/person och dygn.
- Gnesta kommun ska upprätthålla den mikrobiologiska kvaliteten hos dricksvattnet.
- Vid avbrott eller vid otjänligt vatten kunna upprätta hämtningsställen där ingen bör ha mer än 500 meter till närmsta hämtningsställe inom tätbebyggelse.
- 24 (12) timmar efter beslut försörja drabbad kommundel med nödvatten
- Säkerställa vattenförsörjning till prioriterade verksamheter (sjukvård, äldreomsorg, livsmedelsproduktion m.m.).
- Ha en fungerande organisation för beslut, information och distribution i en nödvattensituation.

Omfattning

Planen gäller för hela Gnesta kommun och omfattar:

- Alla invånare
- Kommunal och privat verksamhet inom vård, omsorg, skola, livsmedelsproduktion, m.m.
- Samarbete med angränsande kommuner vid behov

Risakanalys och sårbarhetsbedömning

Genomförda riskbedömningar visar några scenarier som kan leda till behov av nödvattenförsörjning:

- Långvarigt elavbrott
- Tillgång till råvatten eller dricksvatten
- Förorening av råvatten eller dricksvatten
- Tekniskt haveri vid vattenverk eller ledningsnät
- Naturkatastrofer (översvämningar, storm)
- Sabotage eller cyberangrepp

Bedömningen uppdateras i samband med kommunens arbete med risk- och sårbarhetsanalys (RSA).

Roller och ansvar

Kommunens ansvar

Gnesta kommun, som producent och leverantör av dricksvatten, har ett ansvar att uppfylla kraven enligt Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (LIVFS 2022:12). Det innebär bland annat att det vatten som levereras måste uppnå fastställda kvalitetskrav. Om dricksvattnets kvalitet inte kan garanteras, är kommunen – i egenskap av huvudman – skyldig att omedelbart informera konsumenterna och ge relevanta råd för att skydda folkhälsan.

Kommunen ska kontinuerligt hålla uppdaterad information om dricksvattnets kvalitet tillgänglig för allmänheten. Skyldigheten att leverera vatten omfattar endast dricksvatten för normal hushållsanvändning och i enlighet med gällande kvalitetskrav. Huvudmannen ansvarar inte för att leverera ett visst vattentryck eller specifik mängd vatten per tidsenhet. För andra användare, som företag eller organisationer, gäller samma ansvar som gentemot hushåll, om inte annat har avtalats särskilt i exempelvis Kommunal föreskrift om användningen av den allmänna VA-anläggningen.

Gnesta kommun har rätt att tillfälligt begränsa eller stänga av vattenleveranser vid behov, till exempel för att förebygga skada, eller vid underhållsarbete och inspektion. Vid planerade avbrott informeras fastighetsägare i god tid på ett lämpligt sätt. Vid akuta och mer omfattande avbrott kan information ges via lokalradio, kommunens webbplats eller SMS-tjänst.

Enskildes ansvar

Privatpersoner

Alla hushåll bör vara förberedda på att kunna hantera olika typer av kriser, inklusive avbrott i tillgången till dricksvatten. För att klara en sådan situation behöver man ha viss utrustning och förbereda utrymme för att kunna hantera sina vattenbehov på alternativa sätt. Exempel på lämplig utrustning är vattendunkar, tvättservetter, vattenreningstabletter samt livsmedel som inte kräver vatten vid tillagning. Varje enskild har ett ansvar för att tillgodose sin egen hemberedskap vid extraordinär händelse eller krig.

Fastighetsägare

Fastighetsägare har ansvar för att säkerställa att fastighetens sanitära funktioner kan fungera även vid störningar i dricksvattenförsörjningen. Det innebär att ha tillgång till utrustning som vattenhinkar, dunkar eller exempelvis engångstoiletter av den typ som förekommer i skyddsrum. Vidare bör särskilda åtgärder planeras med hänsyn till de boendes behov, exempelvis ålder, hälsotillstånd och rörelseförmåga.

Näringslivsverksamhet

Dokumentnamn	Nödvattenplan
Ämne	Gnesta kommun
Beslutsinstans	Kommunfullmäktige

Företag och andra verksamhetsutövare i Gnesta kommun ansvarar själva för att ha beredskap för hur de hanterar ett eventuellt avbrott i vattenförsörjningen. För verksamheter som är starkt beroende av vatten, exempelvis för produktion eller brandskydd via sprinklersystem, måste åtgärdsplaner finnas. Om verksamheten inte kan bedrivas utan vatten kan det bli nödvändigt att tillfälligt stänga ner tills försörjningen är återställd.

Lantbruk

Lantbrukare med egen vattenbrunn, som är beroende av stora mängder vatten för att bedriva sin verksamhet, bär själva ansvaret för sin vattenförsörjning. Vid torka som medför att brunnar sinar kan Gnesta kommun, i mån av resurser, bistå prioriterade lantbruk med nödvattenförsörjning – under förutsättning att lantbrukaren har en lämplig bassäng eller tank som kan ta emot vattnet. Observera att kommunen inte fyller på grävda eller borrhållsbrunnar med nödvatten.

Intern ansvarsfördelning vid störning

Den kommunala organisationen

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelseförvaltningen:

Högsta ansvar för central krisledningsorganisation (tjänstepersonsorganisation).

VA-enheten:

- Operativt ansvar för vattenförsörjningen.
- Tillse leverans av dricksvattentankar i egen regi eller genom avtalad entreprenör till prioriterade konsumenter och särskilda hämtställen
- Tillse påfyllnad av dricksvattentankar genom egen regi eller genom avtalad entreprenör.
- Säkerställa acceptabel vattenkvalitetsnivå i dricksvattentankar, antingen i egen regi eller genom avtalad entreprenör.

Kommunikationsenheten:

Ansvar för central kommunikation av övergripande information till allmänheten.

Barn- och utbildningsnämnden

Barn- och utbildningsförvaltningen:

Ansvar för kommunens tillagningskök och kostförsörjning.

Socialnämnden

Socialförvaltningen:

Ansvar för särskilt utsatta grupper.

Andra kommunala verksamheter:

Dokumentnamn	Nödvattenplan
Ämne	Gnesta kommun
Beslutsinstans	Kommunfullmäktige

- Alla kommunala verksamheter, som ej betraktas som samhällsviktiga verksamheter, i Gnesta kommun ska i möjligaste mån bedrivas med fokus på att minska vattenförbrukningen och begränsa behovet av externa vattenleveranser.
- Samhällsviktig verksamhet ska ges högsta prioritet. Verksamheter som tillfälligt kan pausas utan att det får allvarliga konsekvenser för människors liv och hälsa, samhällets funktion eller påverkar miljö och egendom, kan behöva stängas ned tillfälligt för att möjliggöra vattenleverans till de mest kritiska funktionerna.
- När en prioriterad verksamhet har fått en dricksvattentank levererad, övergår ansvaret till verksamheten själv för all hantering av vattnet (utöver det ansvar som framgår under "**Kommunledningsförvaltningen, VA-enheten**"). Detta inkluderar att tillhandahålla tillräckligt med egna vattenkärn, personalresurser och annan nödvändig utrustning för att sköta både dricksvattenförsörjning och, vid behov, manuell spolning av toaletter

Störningar i vattenförsörjningen

Störningar i dricksvattenförsörjningen kan delas in i två huvudkategorier:

- Totalt avbrott i vattenleverans
- Vatten som inte uppfyller kraven för att anses hälsosamt och rent.

Totalt avbrott i vattenleverans

Ett omfattande avbrott innebär att hela eller delar av vattenförsörjningen slutar fungera. Sådana avbrott kan orsakas av till exempel ett haveri i vattenverket eller skador på huvudvattenledningen. När vattenleveransen till ett område upphör, måste kommunen snabbt säkerställa alternativ försörjning. I dessa fall ansvarar Gnesta kommun för att förse både samhällsviktiga verksamheter och allmänheten med vatten genom utplacering av nödvattentankar.

Vattnet är otjänligt men fortfarande tillgängligt

Den andra typen av störning innebär att vattnet fortfarande når ut till användarna men inte kan anses säkert att dricka på grund av föroreningar.

Mikrobiologisk förorening

Om vattnet är mikrobiologiskt förorenat kan det oftast användas efter kokning. Både allmänheten och kommunala verksamheter uppmanas då att koka vattnet enligt kommunens anvisningar. Normalt krävs ingen distribution av nödvatten i dessa fall. För att undvika att sårbara personer dricker vattnet av misstag kan det bli aktuellt att stänga av kranar i exempelvis förskolor, lågstadieskolor, demensboenden och gruppboendestäder.

Kemisk förorening

Vid kemisk förorening är vattnet olämpligt att dricka, även efter kokning. Beroende på vilken typ av förorening det rör sig om kan vattnet fortfarande vara användbart för

toalettspolning, och i vissa fall även för dusch, bad och tvätt. I denna situation behöver nödvatten distribueras till kommuninvånare och till prioriterade verksamheter. Även här kan det vara nödvändigt att stänga kranar i miljöer med särskilt känsliga brukare, för att eliminera risken att förorenat vatten förtärs.

Nödvattenförsörjning – aktivering, prioriteringar, kapacitet och resurser

Aktivering

Aktivering av nödvattenförsörjning åvilar kommunchef i samverkan med samhällsbyggnadschef samt VA chef. Om Gnesta kommun anser att det är en extraordinär händelse övertar central krisledningsstab.

Prioritering

Vid en situation där nödvattenförsörjning krävs, måste tydliga prioriteringar göras för att undvika allvarliga konsekvenser. Dessa prioriteringar baseras på gällande lagstiftning och riktlinjer, och utgår från att skydda samhällets mest centrala värden. Följande skyddsvärden ligger till grund för prioriteringen:

- Människors liv och hälsa – Försörjning av dricksvatten ska i första hand säkerställa att människors grundläggande behov tillgodoses.
- Samhällets funktionalitet – Verksamheter som är nödvändiga för att samhället ska fungera ska prioriteras, exempelvis sjukvård, äldreomsorg och räddningstjänst.
- Demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter – Tillgång till vatten ska hanteras på ett rättvist och transparent sätt som respekterar grundläggande rättigheter.
- Miljö och ekonomiska värden – Hänsyn ska tas till miljöpåverkan och ekonomiska konsekvenser av avbrottet och hanteringen av det.
- Nationell suveränitet – Åtgärder ska genomföras i enlighet med nationella intressen och självbestämmande, särskilt vid större eller långvariga kriser.

Prioreringsgrad	Prioriterade verksamheter	Verksamhetsexempel
1	Verksamheter som har stor betydelse för liv och hälsa.	Vård- och omsorgsboenden ¹ , kök för offentliga måltider
2	Verksamheter och företag som har betydelse för samhällets funktionalitet	Förskola, skola, vårdcentraler fjärrvärmeverk, polis, räddningstjänst, trygghetspunkter, kommunala ledningsplatser, Livsmedelsproducenter, VA-

¹ Detta inkluderar gruppboende och serviceboende

		verksamhet, samhällsviktiga företag
3	Allmänhet	
4	Övrig verksamhet som inte är samhällskritisk	Industrier, kontor, fritidsanläggningar, kommersiella aktörer

Vid höjd beredskap eller annan allvarlig samhällsstörning kan prioriteringsordningen behöva omprövas utifrån den aktuella situationens förutsättningar.

Beräkning av vattenbehov

- Invånare: ca 11 460
  - Gnesta tätort - 32 m³/dygn + 10 m³
  - Björnlunda - 4 m³/dygn + 2 m³
  - Stjärnhov - 3 m³/dygn + 1 m³
  - Laxne - 1 m³/dygn + 1 m³

Totalt nödvattenbehov: cirka 40 m³ + cirka 14 m³ (befolkningen + prioriterade konsumenter) per dygn.

Tillgångar

- Mobila tankar och vattentankar i egen regi eller genom avtalad entreprenör
- Tankbilar från kommunens fordonsflotta och avtalade entreprenörer
- Beredskapsvatten (flaskor, dunkar) för äldreboenden och vårdinrättningar
- Reservvattentäcker (kommunala reservoarer)
- Avtal med grannkommuner

Distributionsplan

- Stationer för utdelning av nödvatten: utplaceras vid strategiskt utvalda platser i kommunens olika tätorter.
- Distributionsvolym följer det som framgår av denna nödvattenplan.
- Transport: tankbil eller mobila behållare till utdelningsstationer.
- Bevakning och ordning: Samarbete med säkerhetssamordnare och Polisen.

Information till allmänheten

Kommunikationsplan innehåller:

- Informationskanaler: kommunens webbplats, sociala medier, lokalradio, affischer vid utdelningsstationer.
- Innehåll: var och när vatten kan hämtas, kokningsrekommendationer, vattenransonering.

Ansvarig: kommunens kommunikationsansvariga.

Övning och uppföljning

- Planen ska testas genom övning minst vart tredje år.
- Utvärdering sker efter varje övning eller skarpt läge.
- Översyn av nödvattenplan sker i samband med att den kontinuerliga genomlysningen av kommunens risk- och sårbarhetsanalys. Eventuella förslag till förändringar i nödvattenplanen fastställs av kommunstyrelsen.